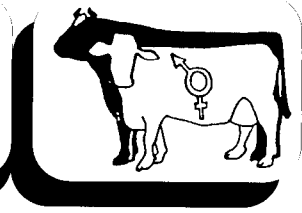

טיפוח פוריות

חישוב הערכים הגנטיים באוקטובר '99: מספרים, עובדות, פירושים

דניאל הוכמן – שה"מ, המחלקה לבקר

לו נתונים, שמר על ערכו מהמבחן הקודם וגם על תכונותיו הידועות, כולל העטין הבעייתי שהוא מוריש.

מוף שמר על אומדניו לכל התכונות באדיקות: הרבה חלב, מוצקים חלשים, עטין יפה ופוריות בנות נמוכה.

מועד נתן קפיצה רצינית קדימה (53 ק"ג) ומגיע, יחד עם בוילר, ל-725 ק"ג חמ"מ טיפוח. מועד הוא פר מאוזן מאד, בעל אומדנים טובים כמעט בכל: מוצקים טובים, מצטיין בתאים סומטיים נמוכים, ותכונות שיפוט טובות מהמוצע, עם חולשה מסויימת בציון רגליים.

בוילר שיפר במקצת את אומדן ההורשה לחמ"מ, שמר על הערכים שנמדדו במבחן הקודם ומראה הצטיינות בהישרדות היצרנית של בנותיו.

פליז, בול ופציל שמרו על האומדן הקודם. קבוצה זאת של פרים (מוף, בוילר, פליז, בול, פציל) יחד עם פורץ, קפה, דרם ופלין ממשיכים לבסס את אומדניהם על הגל הראשון של בנותיהם.

קבוצת הפרים הנבחנים החדשים

אלה פרים שמופיעים בפעם הראשונה בלוח על סמך אומדן גנטי שחושב על סמך ביצועי בנותיהם.

הכוכב התורן הוא **סידון** בן סינבד, פר שבעצם כבר באפריל היה לו מבחן (על סמך 100 תחלובות שהיו ממש בתחילת הדרך: ממוצע של 88 ימי חליבה) עם 488 ק"ג חמ"מ טיפוח, ושכעת, על סמך 139 תחלובות נתן קפיצה של 328 ק"ג (!) שהביאה אותו לבכורת

אוקטובר 1999 הביא לנו את חישוב הערכים הגנטיים האחרון למילניום! זהו, ללא ספק, מאורע היסטורי. ועכשיו ברצינות... זה המבחן האחרון שנערך בשנת 1999 ובהתאם לכך המבחן האחרון המחושב לפי הבסיס הגנטי הנוכחי, שהוא ממוצע הערכים הגנטיים של פרות ילידות 1990. לקראת המבחן הבא (אפריל 2000) קו הבסיס ישתנה, והוא יעבור להיות ממוצע הערכים הגנטיים של הפרות ילידות 1995. נרחיב את הדיבור על הנושא הזה ברשימה נפרדת.

לוח חורף: קווים כלליים

מבחן החורף (במידה שעוד זכורה לכם עונה בשם זה) הביא איתו גם יציבות של הערכים הגנטיים וגם בשורות. בין הפרים שכבר היה להם מבחן, תנודות האומדנים הגנטיים היו ממש מזעריות. חישבתי ומצאתי, שבין 100 הפרים הראשונים בחמ"מ טיפוח, ההפרש הממוצע בין הערך הגנטי המחושב באפריל וכעת, היה 26.5 ק"ג בחמ"מ, עם סטיית תקן של 39 ק"ג חמ"מ. זאת אומרת: הפרשים מאד קטנים וזה מצביע על יציבות, על היעדר "קפיצות" בלתי רצויות.

מאידך, בנוסף לפרים ששמרו על ערכיהם נכנסו לזירה מספר פרים חדשים, שזאת הפעם הראשונה שיש להם אומדן וביניהם כמה תופעות מרנינות. נעבור בפירוט על כל סוגי הפרים.

קבוצת הפרים הנבחנים

גופי, שבנותיו מהגל השני ממשיכות להוסיף

ביותר. פצפון יצא למנוחה בלוח הקיץ, כדי לשמור את זרמתו היקרה לתקופה בה הסיכוי להתעברות גבוה יותר. כעת הוא עושה come-back תוך שמירה על מאפייניו הידועים: גבוה, בחמ"מ, מעולה בתאים סומטיים, אך גבוה בהמלטות קשות ובעל שיפוט גופני בינוני מינוס. הרפתנים מצביעים בעד בנות פצפון, והוא בין הפרים המובילים בהישרדות היצרנית (של בנותיו). אגב, למרות המספר הרב של פרים צעירים בני פצפון, טרם נמצא אחד שיעבור את אביו.

בין הפרים שכבר יש להם מספר משמעותי של בנות מהגל השני, ולכן אצלם הישנות האומדנים הגנטיים מגיעה ל-100%, צריך למנות סיר, סקורר, שנג, סינבד, טבע, תמים, בוטח, פלור, סף. בטבלה הבאה מוצגים אומדנים לחמ"מ טיפוח (PD96) בשלושת הסיכומים האחרונים.

הפר	אומדן הורשה לחמ"מ טיפוח (PD96)		
	מבחן 99 חורף	מבחן קיץ 99	מבחן 98 חורף
סיר	574	559	477
סקורר	371	310	223
שנג	396	320	159
סינבד	528	526	484
טבע	291	281	158
תמים	276	276	261
בוטח	458	451	454
פלור	521	519	524
סף	133	146	89

אצל כל הפרים שבטבלה ניכרת עליה ככל שמתווספים יותר נתונים. מגמת ההתאוששות היא ברורה אצל סיר (ששומר בנחישות על מקומו בלוח), סקורר, ושנג.

סינבד ופלור שומרים על ערכים יציבים וגבוהים, מעל 500 ק"ג חמ"מ טיפוח. חייבים לזכור, ששני הפרים האלה וסיר מובילים בקשר למספר הבנות החולבות כעת, ולכן השפעתם על הביצועים הנוכחיים של הפרות בולטת במיוחד.

סקורר, שנג ובוטח, עם חמ"מ טיפוח בסביבות ה-400 ק"ג, גם שומרים על יציבות ואומדן מכובד. לעומתם, טבע, תמים, וסף,

הלוח עם 816 ק"ג חמ"מ טיפוח. סידון מצטיין בהורשת ק"ג שומן וק"ג חלבון, עם תאים סומטיים נמוכים ותכונות שיפוט בינוניות מינוס (בכל זאת, טוב יותר מגופי). סידון אינו מומלץ בשלב זה להזרעת עגלות.

בין הפרים הנבחנים החדשים ישנו **קפל** בן הפר האמריקאי קפטן, שנכנס ללוח במבחן הקודם עם 44 רשומות ומופיע עכשיו עם 109 רשומות. קפל עלה מ-628 ל-709 ק"ג חמ"מ טיפוח, התקדמות שממקמת אותו במקום גבוה בלוח. 81 ק"ג חמ"מ שנוספו לקפל באים משיפור במוצקים שהוא מוריש: עלה ב-6 ק"ג באומדן ההורשה לק"ג שומן וב-1.7 בק"ג חלבון.

פרים נוספים שמתברגים ללוח כבר על סמך מבחנם הראשון הם **מוש** בן מסקוט (613 ק"ג חמ"מ טיפוח); **אבשה** בן אקסטרה (558 ק"ג חמ"מ טיפוח); **רגע** בן ריד (543 ק"ג חמ"מ טיפוח) ו**הר** בן הולדיי (504 ק"ג חמ"מ טיפוח).

קבוצת הפרים המבטיחים

כפי שנהוג מזה מספר שנים, גם הפעם יצורפו לפרים הנבחנים פרים צעירים "מבטיחים" על סמך נתונים גנטיים של הוריהם.

הפעם שולבו 6 פרים מבטיחים: **גונק** בן גופי, **רוצון** בן בוילר, **לידר** בן לילי ההולנדי, **מרן** בן מסקוט האמריקאי, **ג'פון** בן ג'בוט ההולנדי ו**סבן** בן סינבד. ניתן לראות שיש נבחרת מגוונת, מקווי דם שונים: 3 בנים של פרים מקומיים ועוד 3 בנים של פרי חו"ל (לג'בוט ולמסקוט יש כבר מבחן מקומי). מחצית הפרים הם מקו פצפון מצד האם.

פרים אלה משתלבים באמצע הלוח ואמורים לספק סחורה נדירה במקומותינו: שיפוט טוב (חוץ מהבן של גופי, כמובן...) וק"ג סבירים פלוס של מוצקים ובמיוחד חלבון. השימוש בזרמת פרים אלה הוא מוגבל, אבל הם עשויים לתרום שילובים מעניינים של תכונות.

קבוצת הוותיקים

אין ספק שפצפון עם 748 ק"ג חמ"מ טיפוח שומר על אומדנו הגנטי המרשים באופן יציב

מי הם חמשת הפרים שהתקדמו הכי הרבה בחמ"מ טיפוח לעומת מבחן אפריל 99? בטבלה הבאה שמות הזוכים. אגב, לקחתי בחשבון תזוזות מבין 100 הפרים הגבוהים בחמ"מ, בלבד.

הפר	מבחן אפריל	מבחן אוקטובר	הפרש
סידון	488	816	328
קטש	497	587	90
וונדר	382	464	82
קפל	628	709	81
סבא	409	471	62

ניתן לראות שיש לנו קופץ אחד לרוחק: סידון. וכעת הצוללים מטה.

הפר	מבחן אפריל	מבחן אוקטובר	הפרש
ג'פרי	395	258	137
שטוח	483	359	124
סניבוי	427	353	74
מאונטן	537	479	58
מסוף	532	480	52

מעניין השיעור של פרי חו"ל בין הנופלים... ואם כבר מדברים על פרי חו"ל, טוב לבחון את אלה שמופיעים עם מבחן על סמך בנות מקומיות. מובאים פרים שעבדו בשנים האחרונות ולהם הישנות של מעל ל-85%.

שגם להם מספר גדול של בנות חולבות (לתמים וסף כבר שנתיים שלא מתווספות להם בנות חדשות), "קבורים" אישם בתחתית, עם סכנת ירידה לליגה ב'... בלי סיכוי למפנה לטובה. ככה הם זהו.

תזוזות בצמרת

בטבלה הבאה מוצגים 10 הפרים הנבחנים הראשונים בחמ"מ טיפוח בחישוב אפריל, ואומדנם בחישוב אוקטובר. ניתן לראות, כפי שצויין, שהתזוזות היו הפעם מאד קטנות.

הפר	חמ"מ טיפוח אפריל '99	חמ"מ טיפוח אוקטובר '99	הפרש
גופי	796	781	-15
מגף	736	731	-5
פליז	718	691	-27
בוילר	696	725	29
מועד	672	725	53
בול	648	659	11
קפל	628	709	81
פורץ	610	599	-11
פציל	603	583	-20
קפה	597	616	19

קפיצות ונפילות

כרגיל, כל מבחן מביא אומדן חדש של הערכים שחושבו לפני כן עבור כלל התכונות.

הפר	רשומות	PD 91	PD 96	א"ה חלב	א"ה שומן		א"ה חלבון		עטין כללי	השרדות
					ק"ג %	ק"ג %	ק"ג %	סת"ס		
מידאו	114	660	615	-114	9.8	0.14	16.3	0.20	106	-40
סקאוט	140	507	399	-692	19.3	0.45	5.6	0.29	107	-95
וודהב	95	193	272	-845	-0.1	0.29	-1.1	0.27	102	-98
רבמבה	84	328	326	-486	16.3	0.34	2.6	0.19	107	-51
נורדקפ	110	328	216	-151	-0.6	0.04	8.3	0.13	99	-79
ריד	87	232	167	-229	-2.1	0.05	5.2	0.07	98	-113
סופרים	145	689	648	381	22.8	0.11	18.6	0.07	111	112
מריל	168	555	461	281	14.0	0.05	15.5	0.11	108	35
טרנט	112	44	28	-249	-21.6	-0.15	3.3	0.15	102	-167
סניבוי	109	563	353	-257	4.7	0.13	13.3	0.22	110	-149

נמוכים.

הנקודות הבולטות בין פרי חו"ל הן: מוצקים גבוהים, שיפוט גופני (עטין כללי) מעולה, ויחד עם זאת חלב נמוך ותאים סומטיים גבוהים מאד. כאשר מודדים את הישרדות בנות הפרים

האומדנים על סמך בנות מקומיות מצביעים על כך, שרק מידאו וסופרים היו משתלבים באמצע הלוח, ואילו השאר לא היו נכנסים כלל: מידאו יותר "דיכוזי" וסופרים יותר "חלבי", אבל שניהם עם שיפוט מעולה ותאים סומטיים

זה מחושב לעומת קו בסיס שהוא פוריות הפרות ילידות 1990.

כאשר מסדרים 780 הפרים לפי אומדן ההורשה שלהם לפוריות בנות, בראש הרשימה מופיעים כל מיני פרים גמוכים בחלב, לרוב בלתי ידועים לציבור הרפתנים. אבל, כמו לכל דבר, יש יוצא מן הכלל. במקום הרביעי, עם אומדן ההורשה לפוריות בנות 5.24 ניצב **סקורר**.

מבין פרי הלוח, הפר הראשון שמופיע הוא **פציל** (2.82), במקום 78.

מעניין שמתוך הפרים מחו"ל (שמופיעים בטבלה מלמעלה), רק **לודרהב** אומדן ההורשה לפוריות בנות חיובי (0.29) ולכל היתר אומדנים שליליים.

פרים להזרעת עגלות

גופי ממשיך להיות אלוף ההמלטות הקלות עם 3.3 – של תמותת עגלים בהמלטה. **בולר**, עם 1.3 – **וסיר**, עם 1.2 – עודם מוכיחים את תכונותיהם המשופרות בנושא זה. **הר ומוש**, בין הפרים הנבחרים החדשים, מרחיבים את ההצע של פרים לעגלות. אבל גם **רגע**, **מועד** ו**פלז** ניתנים לשימוש ללא חששות.

בכלל, בנושא זה קיימת לדעתי הגזמה מסויימת בהערכת הנזקים שעלולים להיגרם כתוצאה משימוש בפרים "גבוהים" בהמלטות קשות בעגלות. בעדר של 280 פרות יש כ-100 המלטות של עגלות לשנה. נניח לרגע שהזרענו את כל העגלות עם סידון, שהוא 2.1+ בתמותת ולדות. כלומר, ניתן לצפות שתהיה לנו תוספת של 2.1 המלטות קשות לשנה, מעבר למה שקורה באופן רגיל. אם כי זה לא רצוי, הנזק איננו נורא. לכן שווה לשקול על מה מוותרים (זאת אומרת על איזה התקדמות גנטית בחמ"מ טיפוח) כדי להימנע מקבלת תוספת של 2-3-4 המלטות קשות בשנה. רפתות שבהן שיעור תמותת הוולדות הוא נמוך (בגלל ממשק טוב, גידול עגלות נכון, צוות מנוסה) בהחלט יכולות להרשות לעצמן להרחיב את היריעה בשימוש בפרים לעגלות.

(פועל יוצא מהחלטת הרפתנים לגבי המשך הפרות בעדר) מפתיעה העקביות של הערכים השליליים, היינו: למרות השיפוט המעולה והמוצקים הגבוהים, הפרות לא נשארות ברפת.

מחזיקות מעמד!!

מי הם הפרים שלבנותיהם שיעור הישרדות הכי גבוה?

קשה להאמין, אבל בין מובילי הרשימה יש מספר פרים "בלתי ידועים בציבור" (חוץ מגינת ופצפון, בוודאי).

הפר	מספר רשומות	אומדן הורשה להישרדות (ימים)
לסו	145	214
גול	108	190
טקס	108	187
גינת	2899	185
פצפון	5897	184

להלן אומדן ההורשה לשיעור הישרדות של פרי הלוח.

הפר	מספר רשומות	אומדן הורשה להישרדות (ימים)
פצפון	5897	184
בולר	115	157
גופי	619	141
פציל	111	122
פלז	149	118
פלין	139	106
סידון	139	86
מועד	130	72
פורץ	79	67

מבין הפרים שלא מופיעים בלוח צריך לציין את בוטח (8974 רשומות) עם 174 ימים של אומדן הורשה להישרדות, פלור (11581 רשומות) עם 146 ימים וסקורר עם 120 ימים.

פוריות בנות

בחישוב אומדני ההורשה השתתפו הפעם 780 פרים, ולמרביתם נערך חישוב של אומדן ההורשה לפוריות בנות. קיימים הבדלים משמעותיים בין פוריות הבנות שהפרים מורשים. כמו כל החישובים הגנטיים, גם ערך